

Transparency International Greenland-ip

MALITTARISASSAI

2011-mi aggussip 31-anneersut, 2012-imi januaarip 23-anni/apriilip 23-anni aammalu 2013-imi oktobarip 30-anni/novembarip 26-anni/apriilip 14-anni 2015-imi/ aprili 25-anni 2019/ marsip 19-ianni 2025/ aprili 14-anni aamma juni 2-ani 2026 allanngortinneqartut

1. Taaguutaa najugaqarfialu

- 1.1. Peqatigiiffiup taaguutigaa **Transparency International Greenland (TIG)**. Taaguutaata aappaa Trasparency Greenland (TG)
- 1.2. Peqatigiiffiup najugaqarfigaa Kommuneqarfik Sermersooq, Kalaallit Nunaat.

2. Siunertaa

- 2.1. Peqatigiiffiup siunertaraa TI suleqatigalugu nuna tamakkerlugu nunanilu tamalaani peqquserluttuliornerup pinaveersaartinnissaa. Peqquserluttuliorneq tassaavoq iluanaarniutigiinnarlugu oqartussaassusiligaanermik atomerluineq.
- 2.2. Oqartussaasoqarfiit paasisutissanik inunnut tamanut isertuussinnginnissaasa annertuumik suliniutigineratigut peqquserluttuliorneq peqatigiiffiup akiorniarpa aammalu peqquserluttuliornerup suuneranik ajoqutaanillu ilisimasat siaruartissallugit.
- 2.3. TI-p najoqqutassasa malinnissaannut peqatigiiffik imminut pisussaaffilerpoq imaaliornikkut:
  - Nammineq suliffiutilinni pisortallu suliniaqatigiiffiini inatsisit, allaffissornikkut suleriaatsit il.il. eqqummaarilluni malinnaavigalugit, taamaaliornikkut pissusilersuutit peqquserluttuliornermik pilersitsisinnaasut imaluunniit suusupaginnilersitsisinnaasut eqqumaffiginiarlugit, taavalu aamma
  - Sanngeequtaasinnaasunik uparuaasarnikkut aammalu pitsanngorsaataasinnaasunik siunnersuuteqartarnikkut

3. Siulersuisut

- 3.1. Siulersuisut siulittaasoqarput aammalu ataatsimeersuartut aalajangiinerat malillugu sisamanik imaluunniit arfinilinnik ilaasortaqlutik.
- 3.2. Siulittaasoq siulersuisunilu ilaarsutat ukioq allortarlugu ataatsimeersuartunit qinerneqartassapput. Siulittaasoq marloriaq toqqaqqinneqarsinnaavoq. Taakku saniatigut sinniisussaq ataaseq imaluunniit sinniisussat marluk ukiumi ataatsimi atasussat ataatsimeersuartut qinertassavaat. Siulersuisunut ilaasortat sisamariaammik qinigaqqissinnaapput.
- 3.3. Siulersuisunut ilaasortassamik sinniisussanilluunniit qinersinermi qinigassanngortittoq ataaseq arlallilluunniit naligiimmik qinerneqarpata, qinersineq makitsinikkut aalajangerneqassaaq.
- 3.4. Siulersuisut ilaasortanik suli marlunnik ilasinnaapput, peqquserluttuliornerup akiorniarneranup pitsaaliornellanullu immikkut ilisimasalinnik.
- 3.5. Siulersuisunut ilaasortassamik qinersinermilu ilaasortanngortup naleqquttunik misilittagaqarnissaa pingaartinneqassaaq. Siulersuisuni ilaasortaattassaq inuttut namminermissut taamaallaat qinerneqartassaaq. Siulersuisunut ilaasortaqaq allat sinnerlugit sulisinnaanngilaq, namminerlu isummersuutini kisimi akisussaaffigalugit. Siulersuisunut ilaasortaqaq tusaamanerlugaassanngilaq Naalakkersuisunut ilaasortaalluni qinikkatut sulisuussanani imaluunniit Folketingimut, Inatsisartunut kommunalbestyrelsimulluunniit qineqqusaartuussanani.
- 3.6. Siulersuisut inissititerlutik ataatsimeeqqaarnerminni siulittaasup tullianik toqqaassapput.
- 3.7. Qinigaaffimmi siulersuisunut ilaasortanik tunuartaqassagaluarpat, sinniisooq siulersuisunut ilaasortanngussaaq ileqquusumik ataatsimeersuarnissap tulliaata tungaanut. Siulersuisunut ilaasortat sisamanit ikinnerulissagunik ataatsimeersuarnissamut aggersaasoqassaaq siulersuisunut

sinniisussanik qinersisoqassalluni. Ilaasortaajunnaarsimasumut taarsiullugu siulersuisunut ilaasortamik nutaamik ilaasortanngortitsineq qinigaaffiup naanissaata tungaaninnaq atuutissaaq. Nutaanik ilaasortaqaalernissaaq ajornarpat, siulersuisut aalajangersinnaapput ataatsimeersuortoqarnissaata tungaanut ingerlaannarniarlutik. Siulittaasoq tunuarpat siulittaasup tullia tullianik ataatsimeersuortoqarnissaata tungaanut siulittaasutut atuutissaaq.

4. Qinigaaffiup nalaani siulersuisunut ilaasorta q tuniarpat, ataatsimeersuaqqinnissap tungaanut sinniisussaaq siulersuisunut ilaasortanngussaaq. Tunuartoqarnera pissutigalugu siulersuisunut ilaasortat sisamaniit ikinnerulerpata siulersuisunut ilaasortat ilaniarlugit ataatsimeersuariaqqusisoqassaaq. Ilaasorta q tunuartoq taarserlugu siulersuisunut ilaasortanngortoq nutaaq qinigaaffiup naanissaata tungaanut taamaallaat siulersuisunut ilaasortaasinnaavoq. Siulittaasoq tunuarpat siulittaasup tullia tullianik ileqqusumik ataatsimeersuarnissap tungaanut siulittaasutut sulissaaq.
- 4.1 Ataatsimeersuarnermi aalajangikkat siulersuisut suliarissavaat.
- 4.2 Ilaasorta q ataaseq imaluunniit naatsorsuutinin kukkunersiuisoq kissaateqaraangat siulersuit qanorluunniit akulikitsigisumik ataatsimiissinnaapput, ikinnerpaamilli ukiumut sisamariarlutik, tassalu qaammatini februaari, maaji aggusti novembarilu. Ukiumut qaangiuttumut naatsorsuutit kukkunersiukkat tiguneqareeraangata maajip qaammataani siulersuisut ataatsimiittassapput.
- 4.3 Sivikinnerpaamik ullunik qulinik piffissaliilluni siulersuisut ataatsimiigiaqquneqartassapput. Sivikinngerusumilli piffissaliisoqarsinnaavoq siulersuisunut ilaasortat tamarmiullutik najuuppata ataatsimiinnissamullu isumaqataallutik, ataatsimiigiaqqusinissamut piffissaliiffissaaq eqqortinneqanngikkaluartoq. Siulersuisut aalajangiisinnaassuseqarput ilaasortat ikinnerpaamik sisamat najuuppata.
- 4.4 Siulersuisut aalajangiineri amerlanerussuteqarnikkut pisassapput, kisiannili takuuk immikkoortoq 12.
- 4.5 Taasinermi amerlaqatigiittoqarpat siulittaasup taasinera aalajangiisuussaaq.
- 4.6 Siulersuisut isumaeri allattaavinnut allattorneqassapput, aalajangiinerit tamarmik tassunga allanneqarlutik. Kingusinnerpaamik ataatsimiinnerup tulliani siulersuisunut ilaasortat najuuttut allattaavik atsiortassavaat.
- 4.7. Attuumassuteqarpallaarneq aammalu taasinngiinnerneq
- 4.7.1. Siulersuisuni ilaasortat toqqaannartumik imaluunniit toqqaannangitsumik inuttut, aningaasaqarnikkut imaluunniit inuussutissarsiuutimiit soqutigisat sunulluunniit tunngassuteqartut paasitittassavaat, siulersuisuni oqallisigineqartut pillugit, oqallinnermilu ilaannginnissaaq taasinermilu taasinngiinnarnissaaq malinneqartassallutik.
- 4.7.2. Uani aalajangersakkami attuumassuteqarpallaarneq tassaasassaaq, siulersuisuni ilaasorta q, imaluunniit ilaqutarisaaq attuumassuteqarfilluunniit, aningaasaqarnikkut iluan aaruteqassatillugu imaluunniit annaasaqassatillugu allatulluunniit siulersuisuni aalajangiinerup pisoq kalluassappagu, imaluunniit siulersuisuni ilaasortaasup arlaannik toqqaasinnaanera nalignnaasumik apeqquserneqarsinnaappat.
- 4.7.3. Siulersuisuni ilaasorta q attuumassuteqarpallaaruni aalajangiinerni peqataasinnaanngilaq pisoq aalajangiiffigineqartussaaq pillugu. Siulersuisuni ilaasorta q ikinnerpaamik sisamaallutik aalajangiussisinnaapput, taanna piumasaaqat tassaassaaq ilaasorta q attuumassuteqarpallaartoq ilanngunnagu.
- 4.7.4. Attuumassuteqarpallaarnermi aammalu taasisinnaannginnermi aalajangiussineq siulersuisut ataatsimiinnerminni ima qarniliamut ilanngutissavaat. Tamakku aalajangiussat tamarmik ima qarniliarineqartassapput, siulersuisut aalajangiinerini aammalu siulersuisut peqataasut atsioqataanerini.

5. Ataatsimeersuarneq

5.1 Ataatsimeersuarneq oqartussaanerpaavoq. Ukiut tamaasa ukiup naatsorsuusiorfiusup naannginnerani qaammatit sisamat sioqqullugit makku oqaluuseralugit ileqquusumik ataatsimeersuartoqartassaaq:

1. Aqutsisussamik imaqarniliortussamillu qinersineq
2. Oqaluuserisassat akuerineqarnerat
3. Siulersuisut nalunaarutaat.
4. Ukiumut naatsorsuutit kukkunersiuisumit oqaaseqaaserneqarsimasut saqqummiunneqarnerat
5. Suliniutissatut pilersaarutip aammalu aningaasartuutissanut isertitassanullu siumoortumik missingersuusiap saqqummiunneqarnerat
6. Ilaasortaanermut akiliutip aalajangerneqarnera
7. Sinneqartoorutit sumut atorneqarnissaannik imaluunniit naatsorsuutit akuerineqartut naapertorlugit annaasat matussusernissaannik aalajangiineq.
8. Ilaasortat siunnersuutaat tigineqarsimasut
9. Siulersuisunik qinersineq, siulittaasumik sinniisussanillu qinersineq ilanngullugit
10. Kukkunersiuisumik qinersineq
11. Taasariallit allat.

5.2 Ataatsimeersuarnermi imaluunniit siulersuisuni amerlanerussuteqartut imaluunniit peqatigiiffiup ilaasortaasa sisamararterutaasa piumasarippassuk immikkut ittumik ataatsimeersuartoqassaaq, ataatsimeersuarnermi suut oqaluuserineqassanersut allassimassalluni.

6. Ataatsimeersuariaqqusineq il.il.

6.1 Ullunik 14-inik piffissaliilluni allaganngorlugu ataatsimeersuariaqqusisoqassaaq, immikkulli ittumik ataatsimeersuariaqqusinermi piffissaliussaq ullunut arfineq-pingasunut sivikillineqarsinnaavoq. Ataatsimiigiaqqusissut oqaluuserisassat suunerinik imaqqassaaq.

6.2 Ataatsimeersuarnermi oqaluuseriumasat, ataatsimeersuarnissaq ullunik arfineq-pingasunik sioqqullugu, allakkatigut ulluinnarni aqutsisunut tunniunneqareersimassapput. Aatsaat ataatsimiigiaqqusinermi taaneqarsimappat imaluunniit ataatsimeersuarnissaq ullunik sisamanik sioqqullugu siunnersuut oqaluuserineqassasoq nalunaarutigineqarsimappat, siunnersuut ataatsimeersuarnermi oqaluuserineqarsinnaavoq.

6.3 Najuuttut tamarmik ataatsimeersuaqataasinnaapput oqaaseqarsinnaatitaallutillu, ilaasortalli tamarmik siunnersuuteqarsinnaapput taasisinnaallutillu.

7. Aqutsisog

7.1 Aqutsisog ataatsimeersuartut namminneq qinertassavaat, ulluinnarnilu suleriaasissartik namminneq aalajangertassallugu. Ataatsimeersuarnerup imaqarniliornera aqutsisumit siulersuisunillu tamarmiusunit atsiorneqassaaq.

8. Aalajangiineq

8.1 Ataatsimeersuartut amerlanerussuteqarnikkut aalajangiissapput, takuulli imm. 2 aamma 3. Ilaasortaqaq ataaseq taasineramik ataatsimik naleqarpoq.

8.2 Pisinissamut, tuniniaanissamut illuutinullu aalaakkaasunut qularnaveeqquusiinissamut, attartornermut isumaqatigiissusiornissamut atuukkunnaarsitsinissamullu taamaallaat ataatsimeersuarnermi

aalajangiiffiqarsinaapput, ilaasortat marlunnik pingajorarterutaat aammalu minnerpaanik marlunnik pingajorarterutillit akuersippata. Minnerpaamik ilaasortat marlunnik pingajorarterutaat ataatsimeersuarnermi najuutinngippata, ataatsimeersuariartulli minnerpaamik marlunnik pingajorarterutaasa siunnersuut isumaqatigippassuk, nutaamik ataatsimeersuortoqarnissaanut ataatsimeersuariaqqusisoqassaaq. Ataatsimeersuarnermi tamatunami minnerpaamik marlunnik pingajoqarterutilli siunnersuut akuersinnaavaat, apeqqutaatinngagu qassit ataatsimeersuariarsimanersut.

8.3 Ileqqoreqqusamut siunnersuut 2/3-mik amerlanerussuteqarpoq. Amerlasuunik takkuttoqartaraluartoq.

8.4 Ataatsimiinnermi oqaluuserisassat saqqummiunneqartut.

8.5. Attuumassuteqarpallaarneq aammalu taasinngiinnarneq

8.5.1. Ilaasortaq ataatsimeersuarnermi taasinngiinnarnissaq qinertassavaa, ilaasortaq toqqaannartumik inuttut, aningaasaqarnikkut imaluunniit inuutissarsiornikkut soqutigisaqaruni, peqatigiiffiup soqutigisaanut akerleriissuteqartoqarpat.

8.5.2. Ilaasortap attuumassuteqarpallaap ataatsimiinnermi peqataaginnarnissani aalajangersagaq 6.3-miittoq malillugu pisinnaavoq, kisianni attuumassuteqarpallaarnini pisut eqqartorneqalersinnagit nalunaarutigisassavaa pisumullu taasisinnaasussaassanani.

8.5.3. Taasisinnaasut kisinnerini attuumassuteqarpallaarneq pillugu taasisinnaanngitsut tamakkiisumik kisitsinnermi ilaatinneqartassanngillat.

9. Ulluinnarni aqutsineq

9.1 Siulittaasoq imaluunniit siulersuisut toqqagaat ulluinnarni aqutsisuussaaq.

9.2 Ulluinnarni aqutsisoq sulisussanik atorfinitsisisinnaavoq soraarsitsisisinnaallunilu. Peqatigiiffiup anguniagaasa anguniarneranni ulluinnarni aqutsisup siulersuisut suleqatigissavai.

9.3 Siulersuisut peqatigiiffiullu ulluinnarni attaveqatigiinnerat ulluinnarni aqutsisup isumagissavaa, taakkununnga ilaalluni sulisunut tunngasut il.il.

9.3 Peqatigiiffiup aqunneqarnera ingerlanneqarneralu ulluinnarni aqutsisup akisussaaffigaa. Pissutsit peqatigiiffiup atugarisaanut naleqqiullugit qaqutigoortut imaluunniit annertuumik sunniutillit ulluinnarni aqutsisup aalajangiiffigisassarinnngilai.

10 Ilaasortat

10.1 Inuit ataasiakkaat, suliffeqarfiit suliniaqatigiiffilu, peqatigiiffiup siunertaanik tamarsersuisut, ilaasortaasinnaapput. Peqatigiiffiilli naalackersuinermik suliallit (partiit) ilaasortanngorsinnaanngillat.

10.2 Ilaasortat ataatsimiinnerni tamani peqatigiiffiup aaqqissugaani ataatsimeeqataasinnaapput. Ilaasortat ataatsimiinnerni tamani oqaaseqarsinnaatitaapput.

10.3 Ilaasortaajunnaartoqartillugu, ilaasortaajunnaarsitsisoqartillugu, toqusoqartillugu imaluunniit akiliisinnaajunnaartoqartillugu ilaasortaq ilaasortat allattorsimaffiannit erniinnaq peerneqassaaq. Ukiup naatsorsuusiorfiusup aallartinneraniit qaammatit pingasut qaangiutinnginnerini toqusoqarsimappat imaluunniit akiliisinnaajunnaartoqarsimappat ilaasortaanermet akiliut tamarmi uteritneqassaaq.

10.4 Ilaasortaq peqatigiiffiup siunertaanut akerliusumik iliuuseqarpat ilaasortaajunnaarnissaanik siulersuisut aalajangiisinnaapput.

10.5 Ilaasortaq ukioq ataaseq sinnerlugu ilaasortaanermet akiliuteqarsimannngitsoq ilaasortaajunnaartutut naatsorsuussaassaaq ilaasortallu allattorsimaffiannit peerneqassalluni.

11 Siunnersuisartut ataatsimiititaliallu immikkut suliallit

11.1 Siunnersuisussanik imaluunniit ataatsimiititalianik immikkut sulisussanik siulersuisut pilersitsinnaapput.

12 Sinniisuusinnaatitaaneq

12.1 Siulersuisunut siulittaasoq ulluinnarnilu aqutsisoq imaluunniit siulersuisunut ilaasortaqaq alla avammut akisussaaffeqarput.

13 Naatsorsuutit kukkunersiuinerlu

13.1 Peqatigiiffiup naatsorsuutai inatsisit naapertorlugit suliarineqartassapput.

13.2 Naatsorsuutit kukkunersiuusumit naalagaaffimmit akuerisamit imaluunniit kukkunersiuusutut nalunaarsorneqarsimasumit siulersuisut qinigaannit kukkunersiorneqartassapput. Kukkunersiuisoq ukiumut ataatsimut qinerneqartassaaq. Ukiumut kingullermut naatsorsuutit kukkunersiuikkat ukiut tamaasa apriliip aallaqqaataani siulersuisunut saqqummiunneqartassaput.

13.3 Peqatigiiffiup ukioq naatsorsuusiorfia januaarip aallaqqaataanniit decembarip 31-annut ingerlasarpoq. Naatsorsuutit peqatigiiffiup ingerlataanut akiitsuinullu, taassuma aningaasaqarnikkut inissisimaneranut kiisalu angusanut sapinngisamik pivusorsioortumik tikkuussisuussapput nakililliniisassamut peqqussutit pisariaqartullu suliarineqarsimasut kiisalu unerartitat tunngavigalugit naatsorsuusiorneqartassallutik. Siulersuisut nakkutigisarissavaat naatsorsuutit eqqortunik suliaqartarnissaq, ingerlatsinermut pilersitsinermullu aningaasartuutit kiisalu pigisat nalillit ingerlaarnerannik takussutissiissallutik.

13.4 Naatsorsuutit peqatigiiffiup ingerlataanut akiitsuinullu, taassuma aningaasaqarnikkut inissisimaneranut kiisalu angusanut sapinngisamik pivusorsioortumik tikkuussisuussapput nakililliniisassamut peqqussutit pisariaqartullu suliarineqarsimasut kiisalu unerartitat tunngavigalugit naatsorsuusiorneqartassallutik. Siulersuisut nakkutigisarissavaat naatsorsuutit eqqortunik suliaqartarnissaq, ingerlatsinermut pilersitsinermullu aningaasartuutit kiisalu pigisat nalillit ingerlaarnerannik takussutissiissallutik.

13.5 Sinneqartoorutaasinnaasut ukiumut tullermut naatsorsuusiorfimmuut nuunneqartarsinnaapput.

13.6 Siulersuisunut ulluinnarnilu aqutsisunut atugassanik kukkunersiuisoq kukkunersiuinermit allattugaateqartitsisassaaq, taakkunani allattassallugit kukkunersiuinerit suut suliarineqarsimanersut, ingerlatseqatigiiffiullu naatsorsuuseriviani naatsorsuusiorfianilu amigaateqartoqarsimappat suut amigaataanersut pillugit paasissutissat allattugaatigissallugit. Allattukkat tamarmik ulluinnarni aqutsisumit atsiorneqartassapput.

14 Aningaasartuutissanut isertitassanullu siumoortumik missingersuusiaq, peqatigiiffiup aningaasaataasa sumut inissinneqartarnerat atorineqartarnerallu

14.1 Siulersuisut nakkutigissavaat peqatigiiffiup ingerlanneqarnissaanut aningaasartuutissanut isertitassanullu siumoortumik missingersuusiortoqarsimanissaa.

14.2 Ulluinnarni aqutsisup nakkutigissavaa peqatigiiffiup aningaasaatai aningaasanik inissiivimmuut akuerisaasumut inissinneqartarnissaat.

14.3 Peqatigiiffiup aningaasaatai inunnit ataasiakkaanit nammineq atugassanut atorineqartassanngillat, taamatutaaq ingerlatsinermi sinneqartoorutaasinnaasut peqatigiiffiup siunertassat aalajangersagai naapertorlugit taamaallaat atorineqarsinnaallutik.

15 Pisussaaffeqarnerit

15.1 Peqatigiiffiup pisussaaffii taamaallaat taassuma pigisaanut nalilinnuut attuumassuteqassapput. Tunissutit pillugit immikkut aalajangersakkat ataqqineqartassapput.

16 Atorunnaarsitsineq

16.1 Peqatigiiffiup atorunnaarsinneqarnerani pigisat nalillit akiitsut akilereerlugit sinneruttut siunertanut assingusunut atorineqartassapput.

Peqatigiiffik pilersinniarlugu siulersuisut 2011-mi aggustip 31-ianni ataatsimeeqqaarneranni tamanna aalajangerneqarpoq.

Immikkoortoq 3 januaarip 23-anni/apriilip 23-anni 2012 allangortinneqarpoq.

Immikkoortoq 10.3 allangortinneqarpoq immikkoortorlu 10.4 septembarip 26-anni 2012/februaarip 11-anni 2013 ikkunneqarluni.

Immikkoortut 1, 3, 4, 5, 10, 3, 16 allangortinneqarput immikkoortullu 6, 7, 8 oktobarip 30-anni/novembarip 26-anni 2013 ikkunneqarlutik.

Immikkoortoq 3.2 aprillip 25-anni ikkunneqarluni.

Immikkortoq 3.7 marsip 19-ianni ikkunneqarluni.

Immikoortut 4, 7, 8.3, 8.4 aamma 8.5 aprili 14-ianni aamma juunip 2-ianni ikkunneqarluni. Immikoortoq 3.2 aprili 14-ianni aamma juuni 2.26 amerlipput.